

Suplement

9MAGAZÍN

- L'entrevista -

Mercè Ibarz: “La literatura no és periodisme, de cap de les maneres”

Anna Sàez

24 de gener de 2021

Mercè Ibarz (Saidí, 1954) és una d'aquelles autores que, sense grans escarafalls, ha bastit una obra literària prou sòlida perquè aguantí el pas del temps. Literalment. Acaba de publicar *Triptic de la terra*, un volum que recupera dos llibres que tenen més de vint anys, *La terra retirada* i *La palmera de blat*. I tanca el cicle amb un d'inèdit, *Labor inacabada*. “La labor, la feina, no s'acaba mai”, diu.

Va acabar la carrera el 1976 i aquell mateix any va entrar a treballar a la redacció d'un diari acabat de crear, l'*Avui*. És periodista, però també és escriptora. I li agrada de separar aquests dos mons que de vegades sembla que es toquen. De fet, Mercè Ibarz és difícil d'encasellar. Ha escrit sobre ETA, sobre Mercè Rodoreda, és una experta en Luis

Buñuel, va estar al capdavant de l'edició del llibre que recull les proses de Maria-Mercè Marçal, *Sota el signe del drac...* Ha guanyat en dos ocasions el premi de la Crítica Serra d'Or, però el que li va obrir les portes de la literatura va ser, tal vegada, el premi Humbert Torres que va guanyar a Lleida el 1994 per *La terra retirada*. Ara, aquest llibre torna a estar d'actualitat perquè forma part del *Triptic de la terra*.

Han passat més de 25 anys d'ençà que es van publicar *La terra retirada* i *La palmera de blat*, dos llibres independents que, a la vegada, es complementaven. Ara es reediten formant part de *Triptic de la terra* (Anagrama), que es clou amb *Labor inacabada*. Tenia la sensació d'haver deixat la labor inacabada?

La terra retirada i *La palmera de blat* van units des de l'inici. Els vaig escriure seguits, i es van publicar entre 1993 i 1995. Formen una història en dues parts, i més d'un cop he pensat a reunir-los en un sol volum. Ara per fi ha estat possible. Al cap de tants anys, necessitava una tercera part, gairebé com a meditació sobre el que escric i com ho escric. I així ha nascut el *Triptic de la terra*, que és el denominador comú d'aquest treball de gairebé trenta anys. El títol de *Labor inacabada* es pot interpretar com dius, com una feina que calia continuar. Però, en realitat sempre és així: la labor, la feina, no s'acaba mai, en qualsevol ofici. En l'ofici d'escriure, tampoc. Acabem nosaltres, no pas la feina!

El títol rebla el clau: la terra és el cordó umbilical que manté lligats els tres llibres. Una terra que no és (només) paisatge o pagesia. La terra és en l'essència dels protagonistes. Ells formen part de la terra, de fet.

Sí, són tres llibres sobre els canvis i transformacions de la terra i en la vida pagesa, des que vaig deixar Saidí amb 14 anys per venir a Lleida a estudiar el Batxillerat superior, com es deia a l'època, el 1968, fins aquest any del confinament. *Labor inacabada* està enllestit durant el primer confinament. Mig segle de canvis en les formes de treball i de vida quotidiana en un poble d'agricultura activa.

Els tres llibres funcionen, gairebé, com una crònica de Saidí. Una microhistòria redactada amb un híbrid de gèneres. Es podria dir que a *La terra retirada* hi ha la periodista; a *La palmera de blat*, la novel·la és, paradoxalment, la manera d'apropar-se més a la realitat i a *Labor inacabada* ja és una autora experimentada que fluctua pels diferents gèneres literaris sense sentir-se condicionada. Cada història demana una manera de ser explicada?

La terra retirada és una crònica, té molt de periodisme, conto allò que he vist i he conegut, i està escrit en primera persona, perquè hi era. No és confessional però sí força íntim en força pàgines. Hi ha també combinació de gèneres literaris: crònica i reportatge, prosa poètica, observació participant, viatges i passejades. No és estrany que la ficció, aquí *La palmera de blat*, pugui apropar-se a la realitat, com dius, és propi de la ficció. Per això existeix la novel·la, per això en llegim. Val a dir que per a molts lectors *La terra retirada* és una novel·la, m'ho han dit així molts cops. Crec que volen dir que l'han llegit com alguna cosa més que periodisme. I sí, a *Labor inacabada*, continuo en la combinació de maneres de contar que va i resulta que, al cap dels anys d'escriure uns quants llibres, permet veure que això ja va començar amb *La terra retirada*, fer servir tot el que ajuda a transmetre el que tinc a prop. "Mirar i contar de prop", vaig escriure a *La terra retirada* fa gairebé trenta anys, i això he anat fent.

Tot comença a Lleida, amb el Premi Humbert Torres. Què va significar?

Començar, començar, va ser a Fraga, amb la publicació als Quaderns de la Glera de

l'Institut d'Estudis del Baix Cinca. Aquell mateix any, Andreu Loncà el va presentar al premi Humbert Torres de l'Institut d'Estudis Ilerdencs. El va guanyar. No en sabia re de re, fins que no em van comunicar el veredicta, no coneixia l'Andreu de re. El premi no estava dotat amb diners a l'autor sinó a l'editorial, per fer-ne més exemplars. L'edició fragatina no ho contemplava i vaig dur el llibre a Barcelona, a Quaderns Crema. Jaume Vallcorba el va acollir de seguida, tot i saber que ja se n'havien venut prop d'un miler d'exemplars, els de la primera edició, esgotada llavors. El va republicar l'any següent i al cap de dos anys em va treure *La palmera de blat* i després dos llibres més, de contes, urbans en aquests dos casos. El premi Humbert Torres té per tot plegat un lloc al meu cor per sempre.

“L'agricultor, avui, és gairebé un foraster de l'ofici que va aprendre de petit”

Fa molts anys que és a Barcelona i, literàriament, retorna a Saidí amb un cert respecte. “Deixar la terra no és una traïció”, li diu Irene a Dani... però és com si s'arrossegues un sentiment de culpa.

Hi ha llibres que s'escriuen per no oblidar, per constatar l'experiència, com *La terra retirada*, llibres que s'escriuen per descobrir més aquella experiència, com *La palmera de blat*, i llibres que són una conversa amb un mateix i amb el lector d'una manera encara més decidida, com *Labor inacabada*. Sentiment de culpa? No ho crec pas. En aquest diàleg que dius a la *Palmera*, Irene, que ja no viu al poble sinó que és una periodista que volta pel món, mira de dir a son cosí Dani que això és possible fer-ho sense ressentiments. Dani l'hi accepta, però li recorda al seu torn que anar-se'n de la terra no vol dir sempre saber més del món i de la vida. *El Tríptic de la terra* va, també, a més de les transformacions agrícoles que deia, de les dificultats d'encaixar, al poble i a la ciutat. Al poble, perquè hi vas i en vens o perquè t'hi quedes quan tot està canviant de pressa de pressa. A la ciutat, perquè hi arribes i has de passar bastants ritus de pas per ser acceptat. Va sobre la condició de foraster, en molts moments. Condició forastera que avui és també la de l'agricultor, gairebé un foraster de l'ofici que va aprendre de petit. Els agricultors de la meva generació, els que han pogut modernitzar el camp, ja no han pogut transmetre el mateix als fills que el que pares i padrins els van ensenyar, si és que els fills hi han continuat.

Sent que pertany a la primera generació que deixa el poble i canvia el guió que la vida li tenia escrit? Té la sensació d'haver viscut entre dos mons? El passat, proper en el temps, però remot, de tenir animals a casa, viure de la terra, treballar tota la família en petites feixes...

No soc en absolut la primera! Uns anys abans força gent de Saidí va emigrar per buscar-se la vida en un altre lloc, a Barcelona o per França, deixant una agricultura que les seves famílies no es podien permetre. La maquinització del camp i el pas del cereal a la fruita, que és el que conto en aquest llibre, van demanar un finançament que molts pagesos no podien assumir. La meva emigració és dolça: me'n vaig per estudiar. És ben diferent. Sí, la desaparició dels animals a les cases és potser el canvi més gros en la vida que vaig tenir de criatura i adolescent: durant 14 anys vaig viure amb mules, *tocinos*, gats, gallines i conills. Quan van arribar els tractors i totes les màquines, a casa van quedar gallines i conills un temps, poquet. Els gats van desaparèixer amb la padrina, que en tenia sempre.

Ha fluctuat entre el periodisme i la literatura. De fet, en molts dels seus llibre parteix de la història, de la realitat, si se'n pot dir així. *Vine com estàs*, per

exemple, és una mirada enrere per tractar d'entendre la guerra. La literatura és una altra manera de fer periodisme?

En absolut, la literatura no és periodisme, de cap de les maneres. Puc acceptar una mica, i només una mica, que el periodisme és un gènere literari, tot i que a parer meu avui dir això és fugir d'estudi de la qüestió més greu: n'hi ha massa, de periodisme d'opinió i de columnes literàries. Dic que n'hi ha massa —i jo mateixa soc articulista de dos mitjans, *Vilaweb* i *El País*—per una raó: el que importa en el periodisme no és l'opinió sinó la informació. Informació, informació i informació. Avui en tenim ben poca de fiable. I la literatura no té res a veure amb la informació ni amb l'opinió, pot contenir totes dues coses però no és en essència ni una cosa ni l'altra. Em salto les regles dels gèneres narratius des de sempre i els faig servir tots en els meus llibres, periodisme inclòs. Però de cap manera la literatura és una forma del periodisme, ni parlar-ne! En els articles, faig periodisme.

<https://9magazin.el9nou.cat/merce-ibarz-la-literatura-no-es-periodisme-de-cap-de-les-maneres/>